

LESOOCHRANÁRSKE ZOSKUPENIE VLK

Krátké představení

Sdružení se začalo formovat již v osmdesátých letech. Tehdy jeho členové začali péči o les na lokální úrovni. Dnes už více než deset let brání VLK přirozené lesy na území celého Slovenska. Kupuje ohrožené přirozené lesy a vytváří v nich soukromé bezzásadové rezervace, bojuje proti krádežím a nelegální činnosti v lesích, přímými akcemi v terénu zastavuje těžbu zbytků nejkrásnějších slovenských lesů, vydává knihy a letáky, organizuje mezinárodní konference, přednášky a výukové programy v terénu pro aktivisty.

Poslání VLKa

Jak stojí ve stanovách VLKa, vzniklo toto sdružení jako *iniciativa za záchranu přirozeného lesa na Zemi* jako základní povinnosti naší generace vůči generacím následujícím. Les je vnímán jako živá bytost a jeho ekosystém jako nezbytná podmínka života na Zemi při udržení jeho rozmanitosti. Přirozené lesy jsou nepostradatelné i pro důstojný život lidské společnosti. Posláním VLKa je tedy chránit les v jeho co nejpřirozenější podobě. VLK usiluje o změny vztahu lesních hospodářů i běžných spotřebitelů k lesním ekosystémům. Velký důraz je kladen na znalosti přirozených ekologických vazeb - lesní hospodářství v lidském podání by se mělo co nejvíce snažit napodobit tyto vazby a procesy. Lidská společnost má v tomto světě také své místo, svůj rozvoj by však měla uskutečňovat pouze rozvojem kvalitativním, místo soustředěním se na materiální spotřebu. VLK usiluje o změnu postojů, ke které však může dojít pouze svobodnou volbou.

I když je práce VLKa podložena odbornými argumenty, chce své principy prezentovat srozumitelně širší veřejnosti. Proto vznikla tzv. Charta lesa, která obsahuje základní principy v oblasti vztahu lidí k lesům týkajících se ochrany biodiverzity, prevence a práva na informace, a směrnice pro udržitelné využívání lesa, což je výčet praktických pravidel pro lesní hospodaření, a pro lov. Principy a pravidla viz příloha.

Na čem VLK pracuje

Aktivity VLKa jsou soustředěny do 4 základních programů: Zachraňujeme les, Zachraňujeme dravce, Gaia – náš domov, Vydavatelství ABIES.

V rámci programu Zachraňujeme les se VLK věnuje tzv. evolučním lesům, tématům les a povodně a vliv lesa na hospodaření s vodou. VLK požaduje, aby 20% území slovenských lesů bylo vyhrazeno pro tzv. *evoluční lesy* – to je les, v němž je jakýkoliv zásah člověka vyloučen – to se týká především těžby dřeva, lovu, ale také sadby nových stromků. Tento prostor by měl být ponechán přírodě samé. Toto území bude mimo jiné sloužit k pozorování přírodních procesů, ze kterých by lidé měli při lesním hospodaření vycházet. Důležitým aspektem je také

ochrana přírodního dědictví, které je nenahraditelné, neboť zánik přirozeného lesa, je nevratný zásah.

VLK rozšiřuje síť těchto evolučních lesů svou aktivní činností, kterou soustřeďuje především na vybrané území: rezervaci Vlčia, vlastní VLK od roku 1998, tehdy zakoupil lesní území od soukromého majitele za finanční prostředky pocházející ze sbírky Kúp si svoj strom, rezervace Rysia je na území, které VLKu daroval jeho původní majitel, území národní přírodní rezervace Suchá dolina si VLK pronajal na dobu 40 let, čímž odvrátil hrozbu těžby v této lokalitě, VLK dále navrhuje rozšíření přírodní rezervace Udava, kvůli zabránění těžbě na tomto místě.

VLK také zdůrazňuje nezastupitelnou funkci lesa pro hospodaření s vodou v krajině a poukazuje na to, že jedině přirozený les může akumulovat potřebné množství vody a zabránit tak extrémním srážkovým výkyvům jako povodně či sucho.

VLK v tomto programu podává návrhy na vyhlášení či rozšíření rezervací, kupuje či pronajímá území přirozených lesů, podává návrhy na změnu legislativy, bojuje proti nezákonné těžbě v přirozených lesích, shromažďuje podklady a odborné argumenty plynoucí z vědeckých studií o nezastupitelné funkci lesního ekosystému ve zdravé krajině.

Program Zachraňujeme dravce se soustřeďuje na ochranu velkých šelem a dravých ptáků. Předmětem ochrany jsou vlk, rys, sova dlouhoocasá, orl skální a medvěd. VLK poukazuje na jejich místo v lesním ekosystému a důležitost jejich existence pro ekologickou stabilitu. Opět pomocí vědeckých argumentů obhájí jejich existenci a brání jejich pověst, neboť lidské předsudky především vůči velkým šelmám, coby „krvelačným bestiím“, jsou stále silné a nahrávají lovcům. V této oblasti VLK aktivně bojuje proti nezákonným postupům a pro změnu legislativy.

„Gaia – náš domov“ je pobytová aktivita, jejíž účastníci stráví pod vedením odborných lektorů osm dní a nocí uprostřed přirozených východoslovenských lesů bez přístřeší a bez ohně. Cílem je vštípit lidem myšlenku složitého ekosystému Země, kde člověk je pouhou malou součástí tohoto systému, zbavit lidi antropocentrického uvažování, pomoci účastníkům uvědomit si naši závislost na přírodě, vzbudit v nich pocit odpovědnosti za své činy ovlivňující životní prostředí a motivovat je ke snaze o nápravu.

Vydavatelství ABIES se zaměřuje především na knihy z oblasti hluboké ekologie a nových přístupů k lesnímu hospodaření. Knihy vedou čtenáře k jinému vnímání přírody, což je podstatné pro její ochranu, ne víra v environmentálně šetrné technologické postupy.

Jak VLK pracuje

VLK používá pro dosažení svých cílů těchto nástrojů – práce v terénu, působení na veřejnost a její vzdělávání, provozování nakladatelství, ale také přímé akce.

Práce v terénu – tady patří výsadba nových stromků, založení alternativní lesní školky, monitorování dravců, strážení orlích hnízd, péče o lesní potoky – jejich zahazování a tím zvyšování akumulací schopnosti povodí, odhalování lesních krádeží.

Práce s veřejností – VLK se věnuje vzdělávání veřejnosti především prostřednictvím terénního semináře „Gaia – náš domov“. Kromě toho VLK organizuje přednášky, výstavy, konference a aktivně vystupuje v médiích. Pomocí poskytnutí odborných argumentů se VLK snaží dostat veřejnost na svou stranu a ovlivnit také legislativu, či různá opatření, organizuje petiční akce nebo dopisy zástupcům vlády.

Provozování nakladatelství ABIES – VLK se snaží šířit kladný přístup k funkci lesa v krajině také vydáváním publikací na tuto problematiku zaměřených. Vydávané knihy jsou celosvětově uznávané v oblasti ochrany přírody. Prodej je uskutečňován v šesti slovenských i českých knihkupectvích.

Přímé akce – ačkoliv je práce VLKa činností systematickou s dlouhodobými cíly ochrany přirozeného lesa, v případě nutnosti realizuje svou vizi také prostřednictvím přímých akcí. Příkladem jsou demonstrace či blokády těžby.

Čeho bylo prostřednictvím přímých akcí dosaženo?

- zastavení projektu Světové banky a Ministerstva podohospodárstva „Ekologické obhospodarovanie lesov Slovenska“, který by znamenal stovky kilometrů nových cest v lesních rezervacích, nákup těžební techniky a trojnásobné zvýšení těžby dřeva na Slovensku
- zastavení holosečných těžeb – například rok 1996 národní přírodní rezervace Oblík, 1998 CHKO Poľana, 2001 bratislavské městské lesy atd.

Na jaké úrovni VLK pracuje

VLK je v současnosti sdružení s celoslovenskou působností. Centrála organizace je poblíž Prešova a tzv. Kmeny jsou situovány v různých lokalitách na území Slovenské republiky – jedná se o tyto kmeny: Malé Karpaty, Východné Karpaty, Slanské vrchy, Tatry a Poľana. Kromě toho, že VLK působí lokálně po celém Slovensku, má jeho činnost dopad také na národní úrovni a to především v oblasti legislativy.

Financování

Bohužel se nám nepodařilo zajistit informace o financování, takže objemy finančních prostředků s nimiž VLK hospodář nám nejsou známy. Ve vlčím fundraisingu však můžeme i tak naleznout několik velmi originálních možností získání finanční podpory. Kvůli udržení si nezávislosti nepřijímá VLK finanční prostředky od státu, Evropské Unie a velkých firem, systém zajišťování financí je tedy založen na drobných dárcích.

VLK nabízí čtyři způsoby jak jej finančně podpořit: přispět do sbírky Kúp si svoj strom, jejíž prostředky budou výhradně vynaloženy na koupit lesa, zvolit jako formu podpory tzv. 77-korunáčku, což je trvalý příkaz k úhradě – tyto prostředky budou použity na ostatní aktivity nutné k ochraně lesa a provoz. Dále má možnost přispěvatel věnovat část své daně z příjmu vybrané neziskové organizaci – v našem případě VLKovi – což slovenská legislativa na rozdíl od české umožňuje (ale bohužel má být tento zákon zrušen), tyto prostředky jsou využity na pronájem lesa v rezervaci Suchá dolina. Pokud nevyhovuje dárci ani jeden z navrhovaných

způsobů, může věnovat libovolnou částku jednorázově, ta bude použita obdobně jako v případě trvalého příkazu zmíněného výše.

Charakteristické RYSY VLKa

Vychází z hluboké ekologie, jde proti hlavnímu proudu vnímání přírody a člověka v ní. Jeho vystupování se může zdát radikální a nekompromisní, vždy však podložené odbornými argumenty. Vnímá přírodu (les) z ekosystémového pohledu, jako celek, jako živý organizmus. Nebojí se jednat – přímé akce – ač může být často nařčen z extremismu, uchyluje se k razantním a z pohledu lesního hospodářství netradičním opatřením. Vnímá člověka jako součást přírody nikoli jako jejího pána – člověk je podřízen přírodě, ne příroda člověku. Jedná se o poměrně silnou neziskovou organizaci v čele s výrazným lídrem Jurákem Lukáčem (náčelník organizace), která je schopna prosadit změny na národní úrovni (změna legislativy). VLK podle našeho názoru preferuje argumentaci a koncepční řešení podložené odbornými studii před přímými akcemi, které jsou však podle něj někdy nezbytné.

Příloha **Charta lesa – Princípy**

I. Princípy vzťahu ľudí k lesom

1. Ochrana biologickej rozmanitosti

- 1.1 Lesné ekosystémy je nutné chrániť a udržiavať na všetkých úrovniach, od mikroskopickej až po ekosystémovú úroveň.
- 1.2 Biologickú rozmanitosť lesov musíme chrániť v priestore i čase.
- 1.3 Je nutné chrániť a udržiavať ekologickú štruktúru a fungovanie lesov (vodný cyklus, cyklus pôdy a živín, charakter terénu a mikroklíma) a obnoviť ju tam, kde je degradovaná predchádzajúcou ľudskou činnosťou.

2. Prevencia

- 2.1 Ak existuje hrozba zníženia alebo straty biologickej rozmanitosti alebo iných nevratných zmien, nesmie byť nedostatok vedeckého poznania použitý ako zámienka k nepredídeniu takejto hrozby.
- 2.2 Keďže každá ľudská činnosť v lesnom hospodárstve je zdrojom chýb a naruša prispôbovanie lesných ekosystémov rôznym zmenám, je nutné vyčleniť v hospodárskych lesoch lesy evolučné, v ktorých prebiehajú voľne, bez zásahu človeka evolučné procesy. Ich rozloha je minimálne 20% z celkovej rozlohy lesov.

3. Právo

- 3.1 Každý občan má prístup k informáciám týkajúcich sa lesných hospodárskych plánov a činností v nich špecifikovaných, ak tieto môžu viesť k zhoršeniu nadprodukčných funkcií lesov.

II. Smernice pre udržateľné využívanie lesa

4. Hlavné zásady hospodárenia

- 4.1 Pri obnove lesa sa použijú spôsoby maximálne imitujúce prírodné procesy vyvinuté v evolúcii lesa v našom miernom pásme. Holorubný spôsob je možné použiť len v borovicových lesoch na piesočných pôdach a v topoľových a vrbových porastoch.
- 4.2 Pri použití ľubovoľného hospodárskeho spôsobu sa necháva v poraste 20% stromov dožiť svoj biologický vek a zhníť na pni.
- 4.3 V hospodárskom lese, pri každom vodnom toku, je vytvorený ochranný pás, široký 30 m po oboch stranách. V tomto ochrannom páse je vylúčená akákoľvek lesohospodárska aktivita.
- 4.4 V pramenných oblastiach má ochranné pásmo priemer min. 50 m. V svahoch, kde sa nachádzajú roztrieštené vyvieracky, je ochranné pásmo vytvorené tak, aby zachytilo celú plochu prameňov.
- 4.5 Je zakázané viesť cesty, zväžnice a približovacie linky korytami vodných tokov.
- 4.6 Používanie herbicídov, fungicídov a insekticídov je v lesnom hospodárstve zakázané.
- 4.7 V lesných ekosystémoch sa používa v maximálne možnej miere prirodzená obnova. Pri umelej obnove sa používajú zásadne pôvodné a stanovištne prirodzené druhy.
- 4.8 Lesná cestná sieť musí byť minimalizovaná.
- 4.9 Fragmenty lesa bez lesnej cestnej siete musia byť dostatočne veľké, aby umožňovali evolučný vývoj aj v lesoch zaťažených hospodárskou činnosťou. Veľkosť bezcestných fragmentov je minimálne 3 km², pričom v ani jednom rozmere nesmie mať fragment menej ako 1 kilometer.

5. Poľovníctvo

- 5.1 V poľovníckej legislatíve sa nebude používať delenie zveri na škodlivú a užitočnú.
- 5.2 Dravce je nutné v lesných ekosystémoch celoročne chrániť.